

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹

จีราวัฒน์ ชลนิต²

ปัจจุบันการจำนองทรัพย์สินนั้นเป็นวิธีหนึ่งในใช้ทรัพย์สินเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ โดยการจำนองนั้น ผู้จำนองอาจนำทรัพย์สินซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษที่กฎหมายกำหนดไว้ให้สามารถจำนองได้ นำไปตราไว้กับบุคคลอีกบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าหนี้ เรียกว่าผู้รับจำนอง โดยการทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นประกันในการชำระหนี้ และผู้จำนองไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จำนองให้แก่ผู้รับจำนอง ซึ่งผู้จำนองนั้นจะเป็นบุคคลภายนอกหรือลูกหนี้เองก็ได้ แต่ผู้จำนองจะต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งได้จำนอง โดยการจำนองนั้นจะทำให้เจ้าหนี้เกิดสิทธิบางอย่างโดยไม่ต้องมีการโอนการครอบครองทรัพย์สินมายังเจ้าหนี้ และความครอบครองและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นยังคงอยู่กับลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกที่เป็นผู้จำนอง แต่หากเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เมื่อใดผู้รับจำนองย่อมสามารถใช้สิทธิจำนองที่มีเหนือตัวทรัพย์สินเพื่อบังคับจำนองทรัพย์สินนั้น และใช้ยื่นแก่บุคคลภายนอกได้ ซึ่งจะเห็นว่าการจำนองเป็นวิธีหนึ่งที่ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกใช้ทรัพย์สินเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้

วิธีนำทรัพย์สินไปจำนอง ถือว่าเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมจากลูกหนี้ในการนำทรัพย์สินไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ เนื่องจากความครอบครองและกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สินยังคงเป็นของผู้จำนอง จึงทำให้ผู้จำนองนั้นยังสามารถใช้สอย หาประโยชน์จากทรัพย์สินที่จำนองได้อยู่ และยังสามารถจำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินได้ โดยไม่กระทบสิทธิจำนองหรือสิทธิของผู้รับจำนอง เนื่องจาก เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ผู้รับจำนองก็สามารถบังคับจำนองทรัพย์สินซึ่งจำนองได้ โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่บุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ อีกทั้งยังสามารถนำทรัพย์สินที่ได้จำนองไว้เป็นประกันการชำระหนี้รายหนึ่งรายหนึ่งแล้วไปจำนองประกันการชำระหนี้รายอื่นได้อีก โดยการบังคับจำนองทรัพย์สินซึ่งมีการจำนองประกันการชำระหนี้มากกว่าหนึ่งราย ก็ได้มีการกำหนดวิธีการไว้โดยผู้รับจำนองคนก่อนมีสิทธิดีกว่าผู้รับจำนองคนถัดไปตามลำดับวันที่จดทะเบียน

และการจำนองยังได้รับความยอมรับต่อเจ้าหนี้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากเจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้รับจำนองจะมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินซึ่งได้รับจำนอง กล่าวคือ ผู้รับจำนองเป็นผู้ทรงบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในการที่จำได้รับการชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินนั้น ก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ ซึ่งถือว่ามิสิทธิเหนือกว่าเจ้าหนี้สามัญ โดยทรัพย์สินซึ่งจำนองเป็นหลักประกันอย่างแน่นอนว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้หากลูกหนี้มีการผิดนัด อีกทั้งสิทธิจำนองเป็นสิทธิที่ไม่มีระยะเวลาสิ้นสุด ไม่ระงับไปด้วยเหตุแห่งอายุความ ทำ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์รุ่งเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดิ์กิจ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ให้ผู้รับจํานองมีสิทธิเรียกร้องเหนือตัวทรัพย์สินจํานอง แม้ว่าสิทธิเรียกร้องตามหนี้ประจําจะขาดอายุความแล้วก็ตาม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจํานองทรัพย์สินเพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้จะได้รับความนิยมาจากลูกหนี้และได้รับการยอมรับจากเจ้าหนี้อย่างแพร่หลาย และกฎหมายได้บัญญัติถึงวิธีการต่าง ๆ ไว้ อาทิเช่น วิธีการจํานอง ประเภทของทรัพย์สินจํานอง คุณสมบัติของผู้จํานอง สิทธิและหน้าที่ของผู้รับจํานองและผู้จํานอง การบังคับจํานอง ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาจํานอง เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สามารถคุ้มครองผู้รับจํานองผู้จํานอง หรือ บุคคลภายนอกที่มีส่วนได้เสีย ได้อย่างตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงมีประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. ปัญหาการมีหนังสือบอกกล่าวบังคับจํานอง ในกรณีที่บุคคลภายนอกนำทรัพย์สินของตนมาจํานองเพื่อประกันหนี้ของลูกหนี้ตามบทบัญญัติในมาตรา 728 กำหนดว่าเจ้าหนี้จะต้องมีหนังสือบอกกล่าวบังคับจํานองทั้ง 2 ฉบับ ไปยังลูกหนี้ และผู้จํานองซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินที่ได้จํานอง หากว่าผู้รับจํานองไม่มีหนังสือบอกกล่าวบังคับจํานองไปยังลูกหนี้ให้ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้ผู้รับจํานองย่อมไม่มีอำนาจฟ้องบังคับจํานอง แต่ถ้าผู้รับจํานองมีหนังสือบอกกล่าวบังคับจํานองไปยังลูกหนี้โดยถูกต้อง แต่ไม่มีหนังสือบอกกล่าวบังคับจํานองไปยังผู้จํานองซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินที่ได้จํานอง กรณีเช่นนี้ ผู้รับจํานองก็ยังคงมีอำนาจฟ้องบังคับจํานองแก่ลูกหนี้และผู้จํานอง จึงทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้จํานองที่จํานองทรัพย์สินของตนเพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้ของบุคคลอื่น ที่จะไม่มีโอกาสรู้ถึงการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้รับจํานองก่อนและไม่มีระยะเวลาที่จะทำการเตรียมตัวในการชำระหนี้เพื่อให้ทรัพย์สินของตนไม่ต้องถูกบังคับจํานอง หลักการตามกฎหมายดังกล่าวในมาตรา 728 วรรคสองนั้นขาดความเป็นธรรมแก่ผู้จํานองทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้จํานองหลายประการไม่ว่าจะเรื่องของการทราบถึงสิทธิในการไถ่ถอนจํานองและอาจจะเสียหายไปถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อเนื่อง เช่นผู้จํานองอาจจะต้องสูญเสียที่ดินที่ดินใช้ทำประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

เสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 728 วรรคสอง ว่า “ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นกรณีผู้จํานองซึ่งจํานองทรัพย์สินของตนไว้เพื่อประกันหนี้กับบุคคลอื่นต้องชำระก่อนฟ้องคดีผู้รับจํานองต้องส่งหนังสือบอกกล่าวพร้อมแจ้งให้ผู้จํานองทราบถึงสิทธิในการไถ่ถอนจํานองให้ผู้จํานองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือแจ้งให้ลูกหนี้ทราบถ้าผู้รับจํานองมิได้ดำเนินการภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนั้น ให้ผู้จํานองเช่นว่านั้นหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทนซึ่งลูกหนี้ค้างชำระ ตลอดจนค่าภาระคิดค้นอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้นบรรดาที่เกิดขึ้นนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาสิบห้าวันดังกล่าว”

เพราะหากไม่ทำการบัญญัติแก้ไขเป็นกรณีเช่นนี้แล้วจะทำให้ผู้รับจํานองไม่มีสิทธิที่จะบังคับจํานองเอาทรัพย์สินที่บุคคลภายนอกนำทรัพย์สินมาจํานอง และการแก้ไขดังกล่าวส่งผลให้ผู้จํานองได้ทราบถึงสิทธิของตนในการไถ่ถอนจํานองเป็นการแก้ไขที่ก่อให้เกิดความชอบธรรมมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาการบังคับจํานองเอาทรัพย์สินโอนทรัพย์สิน ตามบทกฎหมายดังกล่าวในมาตรา 735 นั้นเห็นได้ว่าก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับจํานองด้วยกัน 2 ประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง บทบัญญัติตามมาตรา 735 ได้กำหนดให้มีคำบอกกล่าวโดยทำเป็นจดหมายซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติในมาตรา 728 กรณีที่บังคับเอาอยู่กับลูกหนี้ที่นำทรัพย์สินมาจำนอง กำหนดให้ทำเป็นหนังสือเท่านั้น ซึ่งหากนำมาเทียบเคียงกันแล้วทั้งสองกรณีเป็นการบังคับจำนองเช่นเดียวกัน แต่กฎหมายกลับบัญญัติวิธีการบังคับจำนองที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความได้ และเห็นถึงการบัญญัติกฎหมายที่มีความลึกลับ ทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์

ประการที่สอง การบังคับจำนองเอาอยู่กับทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำทรัพย์สินมาจำนองไว้นั้น บทบัญญัติในมาตรา 728 วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า “เมื่อจะบังคับจำนองนั้น ผู้รับจำนองต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนว่าให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควรซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ได้รับคำบอกกล่าวนั้น ถ้าและลูกหนี้ละเลยเสียไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ผู้รับจำนองจะฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิพากษาสั่งให้ยึดทรัพย์สินซึ่งจำนองและให้ขายทอดตลาดก็ได้” ตามบทบัญญัติดังกล่าวเห็นว่าการจะบังคับต่อลูกหนี้ได้นั้นจะต้องมีการบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้และจะยังต้องบอกลูกหนี้ว่าลูกหนี้มีสิทธิที่จะชำระหนี้ได้ โดยให้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 60 วัน ในการชำระหนี้ หากผู้รับจำนองไม่ได้บอกถึงข้อความดังกล่าวไปยังลูกหนี้ ผู้รับจำนองก็จะไม่มีอำนาจฟ้องบังคับต่อทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาจำนอง ส่วนบทบัญญัติในมาตรา 735 ที่บัญญัติว่า “เมื่อผู้รับจำนองคนใดจะบังคับจำนองเอาแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนอง ผู้รับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวแก่ผู้รับโอนล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกสิบวันก่อน จึงจะบังคับจำนองได้” เห็นว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวแม้จะกำหนดให้ผู้รับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 60 วัน แต่บทกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดให้ผู้รับจำนองบอกถึงสิทธิผู้รับโอนทรัพย์สินในการไถ่ถอนจำนอง ดังนั้นผู้รับจำนองอาจจะไม่รู้ถึงสิทธิในการไถ่ถอนจำนองของตนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับโอนทรัพย์สิน

เสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 735 ว่า “เมื่อผู้รับจำนองคนใดจะบังคับจำนองเอาแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนอง ผู้รับจำนองต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้รับโอนก่อนว่าให้ไถ่ถอนจำนองภายในเวลาอันสมควรซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับโอนได้รับคำบอกกล่าวนั้น ถ้าและผู้รับโอนละเลยเสียไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ผู้รับจำนองจะฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิพากษาสั่งให้ยึดทรัพย์สินจำนองและขายทอดตลาดก็ได้”

เพราะหากได้ทำการบัญญัติแก้ไขเป็นกรณีเช่นนี้แล้วจะทำให้บทบัญญัติในมาตรานี้มีหลักการเช่นเดียวเดียวกับการบังคับจำนองต่อผู้เป็นลูกหนี้มาจำนองกับผู้รับโอนทรัพย์สินจะทำให้การบังคับจำนองต่อบุคคลดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. ปัญหาการได้รับเงินใช้คืนจากลูกหนี้ของผู้จำนอง โดยหลักแล้วผู้จำนองมีสิทธิที่จะได้รับเงินใช้คืนจากลูกหนี้ตามจำนวนที่ผู้รับจำนองได้รับใช้หนี้จากการบังคับจำนองเท่านั้นตามบทบัญญัติมาตรา 724 ซึ่งความจริงแล้วการบังคับจำนองก็ย่อมมีค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จะต้องเสียไป โดยเงินที่ผู้รับจำนองจะได้รับจากการใช้หนี้จากการบังคับจำนองนั้น เป็นเงินจำนวนที่มีการหักค่าฤชาธรรมเนียมและค่าอื่น ๆ แล้ว ดังนั้นราคาที่ขายทอดตลาดได้โดยแท้จริงจึงต้องรับผิชอบมากกว่าจำนวนเงินที่ผู้รับจำนอง

ได้รับใช้หนี้ ทำให้ผู้จำนองมีสิทธิเรียกเงินใช้คืนจากลูกหนี้ น้อยกว่าค่าใช้จ่ายทั้งในกรณีที่ผู้จำนองชำระหนี้แทนลูกหนี้ เพื่อป้องกันมิให้ต้องบังคับจำนอง ผู้จำนองจะมีสิทธิได้รับเงินคืนจากลูกหนี้ตามจำนวนที่ผู้จำนองได้ชำระไป สิทธิของผู้จำนองที่จะเรียกเงินคืนจากลูกหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 724 วรรคหนึ่ง ส่วนผู้ค้ำประกันย่อมมีสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาจากลูกหนี้ได้ทั้งคืนเงินกับดอกเบี้ยและค่าความเสียหายจากการที่ลูกหนี้ผิดนัดเมื่อพิจารณาถึงผู้จำนองไม่มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ค้ำประกัน ผู้เขียนเห็นว่าข้อกฎหมายดังกล่าวนี้ ขาดความยุติธรรมต่อตัวผู้จำนองอย่างยิ่งและในกรณีที่การขายทอดตลาดได้ในราคาต่ำกว่าปกติอย่างมาก เจ้าหนี้ก็ได้รับเงินใช้หนี้ น้อยกว่าราคาทรัพย์สินที่จำนอง บทบัญญัติตามมาตรา 724 วรรคสอง ผู้จำนองก็ไม่มีสิทธิเรียกเงินส่วนต่างของราคาจริงของทรัพย์สินกับจำนวนที่ผู้รับจำนองได้รับใช้หนี้กับราคาตามท้องตลาดของทรัพย์สินที่จำนองและในส่วนของความเสียหายที่เกิดจากการถูกบังคับจำนองเอาเกินทรัพย์สินที่ผู้จำนองใช้ในการประกอบอาชีพของตนเป็นรายได้หลัก เช่น การนำที่ดินที่นำไปจำนองไว้หรือการนำโรงงานทำการจำนองเพื่อประกันหนี้ไว้ เมื่อถูกบังคับจำนองแล้วทำให้ผู้จำนองไม่สามารถประกอบอาชีพของตนได้ ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ผู้จำนองก็ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้ได้ ดังนั้นย่อมทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้จำนอง

เสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 724 ว่า “ผู้จำนองใดได้จำนองทรัพย์สินของตนไว้เพื่อประกันหนี้อันบุคคลอื่นจะต้องชำระแล้วและชำระหนี้เสียเองแทนลูกหนี้เพื่อจะป้องกันมิให้ต้องบังคับจำนอง ท่านว่าผู้จำนองนั้นชอบที่จะได้รับเงินและค่าใช้จ่ายใช้คืนจากลูกหนี้ตามจำนวนที่ตนได้เสียไป

ถ้าว่าต้องบังคับจำนอง ท่านว่าผู้จำนองชอบที่จะได้รับเงินและค่าใช้จ่ายใช้คืนจากลูกหนี้ตามจำนวนที่ตนได้เสียไป”

เพราะหากได้ทำการบัญญัติแก้ไขเป็นกรณีเช่นนี้แล้วจะทำให้บุคคลภายนอกผู้นำทรัพย์สินมาจำนองจะสามารถเรียกร้องค่าใช้จ่ายและค่าความเสียหายต่าง ๆ ที่ตนต้องเสียไปจากการถูกบังคับจำนองจากลูกหนี้ได้ จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้จำนองมากขึ้น

4. ปัญหาระยะเวลาในการบังคับจำนอง เมื่อมีการบังคับจำนองตามคำพิพากษาและระยะเวลาในการบังคับคดีจะสิ้นสุดลงไปแล้ว ทำให้ผู้รับจำนองสิ้นสิทธิในการบังคับคดี แต่สิทธิจำนองของผู้รับจำนองยังคงมีผลผูกพันระหว่างผู้รับจำนองกับผู้จำนองอยู่ อาจส่งผลให้ทรัพย์สินซึ่งถูกจำนองไว้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ไม่สามารถถูกไถ่ถอนจำนองได้ เนื่องจากผู้รับจำนองยังคงมีสิทธิที่จะไม่จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองให้แก่ผู้จำนองจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 744 แต่ผู้รับจำนองเพียงแต่ไม่สามารถบังคับจำนองตามคำพิพากษานั้นได้ จึงส่งผลทำให้ผู้จำนองเสียเปรียบ เนื่องจากผู้จำนองยังคงต้องเสียดอกเบี้ยที่คิदनับแต่วันฟ้องให้แก่ผู้รับจำนองจนกว่าผู้รับจำนองจะได้รับการชำระหนี้ เพราะดอกเบี้ยที่คิदनับแต่วันฟ้องมิใช่ดอกเบี้ยที่ค้างชำระตามนัยมาตรา 745 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงถือว่าไม่เป็นธรรมแก่ผู้จำนอง

เสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 744(7) ว่า “(7) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาบังคับคดี”

เพราะหากได้ทำการบัญญัติแก้ไขเป็นกรณีเช่นนี้แล้วจะทำให้การจำนองย่อมระงับสิ้นสุดลงและสามารถปลดจำนองได้ ในกรณีที่ผู้รับจำนองไม่ทำการใช้สิทธิบังคับจำนองตามกำหนดระยะเวลาของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และทำให้กฎหมายสารบัญญัติและวิธีบัญญัติมีความสอดคล้องกัน และเป็นธรรมต่อผู้จำนองมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กำชัย จงจักรพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- กุศล บุญเย็น. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2540.
- จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
- ชุมพล จันทราทิพย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะคำประกัน จำนอง จำน่า. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ชุมพล จันทราทิพย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำประกัน จำนอง จำน่า. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.
- คาราพร ธีระวัฒน์. กฎหมายสัญญา สถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- เดือนเด่น นาคสีหราช. สรุปหลักกฎหมายคำประกัน จำนอง จำน่า. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.
- ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน คำประกัน จำนอง จำน่า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540.
- ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน คำประกัน จำนอง จำน่า. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.
- พระยาเทพวิฑูร (บุญช่วย วนิกกุล). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-2 มาตรา 1-220. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา. 2502.
- พจน์ บุญปลาคำ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำน่า สิทธิยึดหน่วง และบุริมสิทธิ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2529.

พจน์ บุญปาคม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าคำประกัน จำนอง จำน่า สิทธิยึดหน่วงและ
บุริมสิทธิ. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2540.

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร:
ไอเดีย สแควร์, 2551.

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำน่า.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2516.

ร. แลงกาต์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

ศักดิ์ สนองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 7
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ศันันท์กรณ โสคติพันธุ์. คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551.

ศันันท์กรณ โสคติพันธุ์. คำอธิบายหลักพื้นฐานของกฎหมายเอกชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562.

ศันันท์กรณ (จำปี) โสคติพันธุ์. คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2557.

สาครินทร์ ยุวพุททะ. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย คำประกัน จำนอง จำน่า. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.

สุดา วิสฤตพิชญ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำน่า. สำนักพิมพ์
วิญญูชน: กรุงเทพมหานคร, 2540.

สุภาพร พิทักษ์เผ่าสกุล. คำอธิบายคำประกัน จำนอง จำน่า. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญู
ชน, 2559.

โสภณ รัตนกร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ : บทเบ็ดเสร็จทั่วไป.
กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2539.

อานนท์ ศรีบุญโรจน์. กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน คำประกัน จำนอง จำน่า. พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561